Minister
Finansów i Gospodarki

Warszawa, 18 listopada 2026 roku

Sprawa: Interpelacja nr 20500 w sprawie wzrostu deficytu budżetu państwa
Znak sprawy: BP2.054.6.2026
Kontakt: Kancelaria MF
tel.: +48 22 694 55 55
e-mail: kancelaria@mf.gov.pl

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 20500 Posła na Sejm RP Pana Jarosława Krajewskiego w sprawie wzrostu deficytu budżetu państwa, przedstawiam poniższe informacje.

1. ***Jakie są główne przyczyny wzrostu deficytu budżetowego o ponad 21 mld zł we wrześniu 2026 r. i które kategorie wydatków miały na to największy wpływ?***

Poziom narastania deficytu budżetu państwa w ciągu roku nie jest liniowy, ponieważ dochody i wydatki publiczne nie są realizowane równomiernie w czasie. W trakcie roku budżetowego mogą występować zmiany i odchylenia zarówno po stronie dochodowej jak i wydatkowej budżetu państwa.

Zgodnie z zamieszczonym na stronie Ministerstwa Finansów szacunkowym wykonaniem budżetu państwa za okres styczeń-wrzesień 2026 r., deficyt budżetu państwa w wysokości 172,2 mld zł, stanowił 63,4% planu. Poziom realizacji deficytu nie był zaskoczeniem na tym etapie roku i nie odbiegał od prognoz Ministerstwa Finansów.

W komunikacie dotyczącym szacunkowego wykonania budżetu państwa w okresie styczeń - wrzesień 2026 r. dostępnym na stronie internetowej Ministerstwa Finansów wyjaśniono najważniejsze przyczyny zarówno dochodowe jak i wydatkowe składające się na wykonanie takiego poziomu deficytu.

Link do komunikatu po wrześniu 2026 r.:

https://www.gov.pl/web/finanse/szacunkowe-wykonanie-budzetu-panstwa-w-okresie-styczen---wrzesien-2026-r

tel.: +48 22 694 55 55
fax: +48 22 694 36 84
gov.pl/finanse
e-mail: kancelaria@mf.gov.pl

ul. Świętokrzyska 12
00-916 Warszawa

Ponadto 5 listopada br. opublikowano szczegółowe dane sprawozdawcze z wykonania budżetu państwa za okres styczeń – wrzesień 2026 r. – link:

https://www.gov.pl/web/finanse/sprawozdania-miesieczne-2026

Dodatkowo, uprzejmie informuję, że 16 listopada br. na stronie internetowej Ministerstwa Finansów opublikowano komunikat wraz z szacunkowymi danymi o wykonaniu budżetu państwa za okres styczeń – październik 2026 r. – linki poniżej:

https://www.gov.pl/web/finanse/szacunkowe-wykonanie-budzetu-panstwa-w-okresie-styczen-pazdziernik-2026-r

https://www.gov.pl/web/finanse/szacunek-2026

2. ***Z jakich przyczyn wpływy z VAT wzrosły jedynie o 1,6% w okresie styczeń–wrzesień 2026 r. i czy ich wykonanie pozostaje zgodne z założeniami budżetowymi?***

Jedną z przyczyn słabszych od przewidywanych wpływów z podatku VAT w okresie styczeń - wrzesień 2026 r. był poziom spożycia prywatnego. Zakładany wzrost r/r spożycia prywatnego w ujęciu nominalnym na etapie tworzenia ustawy budżetowej na 2026 r. wynosił 6,4% na 2026 rok. Obecnie według prognoz zawartych w projekcie ustawy budżetowej na 2027 rok wzrost ten ma wynieść 5,9%, czyli o 0,5 p.p mniej niż zakładała ustawa budżetowa 2026.

Wpływ na kształtowanie się dochodów z VAT w 2026 roku względem harmonogramu ma zrealizowana kwota dochodów w 2025 roku, który był podstawą do prognozy dochodów na 2026 rok. Przewidywany plan wykonania dochodów z VAT w 2025 roku na etapie tworzenia ustawy budżetowej na 2026 r. wynosił 325,0 mld zł, a finalnie zrealizował się on na poziomie 321,6 mld zł, czyli o 3,4 mld zł niższym niż zakładał plan.

Ponadto, wprowadzone od 1 lutego br. skrócenie podstawowego terminu zwrotu VAT z 60 dni do 40 dni może przyczynić się do przesunięcia dochodów VAT w czasie.

Kolejnym czynnikiem wpływającym na ubytek dochodów VAT jest wprowadzenie programu CPN, polegającego na obniżeniu m.in. stawki VAT z 23% do 8% na paliwa w okresie od 31 marca do 30 czerwca br. oraz od 17 sierpnia do 31 sierpnia br.

Należy również wspomnieć o negatywnym dla dochodów z VAT skutku weta Prezydenta do przyjętej przez Parlament ustawy zakładającej wprowadzenie systemu SENT w obrocie betonem mające na celu uszczelnienie systemu VAT. Ustawa ta przewidywała dochody w wysokości 0,9 mld zł.

Dodatkowo czynnikiem mającym negatywny wpływ na kształtowanie się dochodów od podatku VAT w 2026 r. ma zwolnienie z VAT zakupów w ramach programu SAFE.

Aktualne wykonanie podatku VAT pozostaje zgodne z założeniami budżetowymi uwzględnionymi w Projekcie Ustawy Budżetowej na 2027 rok (PUB27) – plan wykonania podatku VAT w 2026 roku wedle prognoz z etapu PUB27 ma wynieść ok. 330,0 mld zł.

Szczegóły odnośnie do przyczyn niższego prognozowanego wykonania dochodów budżetowych niż zakładane w ustawie budżetowej na 2026 r. zawarto w rozdziale III.1 „Warunki realizacji dochodów budżetu państwa w 2026 r.” uzasadnienia do projektu ustawy budżetowej na 2027 r.

3. ***Jakie działania podejmuje Ministerstwo w celu zwiększenia skuteczności poboru podatku VAT oraz ograniczenia ryzyka dalszego wzrostu deficytu?***

Działania Ministerstwa Finansów dotyczące VAT koncentrują się przede wszystkim na zwiększeniu efektywności poboru podatku, uszczelnianiu systemu oraz cyfryzacji rozliczeń, w szczególności poprzez wdrożenie Krajowego Systemu e-Faktur i wykorzystanie danych przekazywanych w ramach JPK_VAT. Rozwiązania te mają ograniczać nieprawidłowości i lukę w VAT bez zwiększania poziomu opodatkowania. Łączenie danych pochodzących z tych systemów ma umożliwiać szybsze wykrywanie nieujawnionej sprzedaży, fikcyjnych faktur, karuzel VAT, nieprawidłowych odliczeń i bezzasadnych zwrotów podatku.

Dane przekazywane w sposób zautomatyzowany będą również wykorzystywane do lepszego typowania podmiotów do czynności sprawdzających i kontroli, co pozwoli skoncentrować działania administracji na obszarach o najwyższym ryzyku.

1. Krajowy System e-Faktur (KSeF)

W celu zwiększenia skuteczności poboru podatku VAT od 1 lutego 2026 r. został wdrożony KSeF. KSeF to centralna platforma teleinformatyczna, która rewolucjonizuje obieg dokumentów finansowych w Polsce, przekształcając tradycyjne fakturowanie w zautomatyzowany, w pełni cyfrowy proces.

W założeniu ma on przyczynić się do lepszego zwalczania oszustw związanych z podatkiem VAT i uchylania się od VAT. W połączeniu z przekazywaniem dodatkowych danych dotyczących transakcji znacznie poprawi zdolności analityczne polskiej administracji podatkowej, umożliwiając jej automatyczną weryfikację spójności między zadeklarowanym a zapłaconym VAT oraz zwiększając dokładność weryfikacji wniosków o zwrot VAT składanych przez podatników.

Ponadto stanowi uzupełnienie innych środków mających na celu zwalczanie oszustw związanych z VAT i uchylania się od VAT oraz modernizację systemu VAT, takich jak Jednolity Plik Kontrolny, mechanizm podzielonej płatności, elektroniczny system analizowania przepływów środków pieniężnych STIR oraz system kas rejestrujących online służący do monitorowania sektora detalicznego.

Oszacowano, że obligatoryjne e-fakturowanie przyniesie korzyści – zarówno z punktu widzenia administracji skarbowej, jak i przedsiębiorców – w postaci lepszego i łatwiejszego przestrzegania przepisów podatkowych oraz większej efektywności kontroli nakierowanych na identyfikowanie nadużyć finansowych oraz nieprawidłowości związanych z rozliczaniem VAT (organy podatkowe zyskają narzędzie umożliwiające skuteczniejsze monitorowanie obrotu dokumentowanego fakturami oraz automatyczne kontrole spójności pomiędzy VAT zadeklarowanym i zapłaconym). To rozwiązanie przełoży się na uszczelnienie systemu VAT i spowoduje zwiększenie dochodów budżetu państwa z tytułu tego podatku na każdym etapie obrotu towarami i usługami.

Obligatoryjne e-fakturowanie ma na celu ograniczenie nieprawidłowości w rozliczaniu VAT i usprawnienie ściągalności (poboru) tego podatku (poprzez m.in. przeciwdziałanie i eliminowanie identyfikowanych form uchylania bądź unikania opodatkowania, takich jak oszustwa związane z VAT, zwłaszcza przestępstwa „karuzelowe", a także szybszą i sprawniejszą egzekucję VAT) oraz poprawę warunków i bezpieczeństwa prowadzenia działalności gospodarczej (dzięki m.in. zwiększeniu automatyzacji procesów oraz wprowadzeniu szeregu ułatwień dla przedsiębiorców, które uproszczą wykonywanie obowiązków podatkowych, takich

jak przyspieszone zwroty VAT, co będzie miało bardzo korzystny wpływ na płynność finansową, zwłaszcza małych i średnich przedsiębiorstw).

Wdrożenie obligatoryjnego e-fakturowania będzie miało wpływ na uszczelnienie systemu podatkowego poprzez zbudowanie centralnej i aktualizowanej na bieżąco bazy danych faktur, co spowoduje przyspieszenie dostępności danych analitycznych i poprawę ich jakości.

2. Objęcie szerokiego katalogu usług niematerialnych odpowiedzialnością solidarną.

Jak pokazują dane z przeprowadzonych kontroli podatkowych oraz celno-skarbowych obszar usług niematerialnych w ostatnich latach, z uwagi na skalę stwierdzonych nieprawidłowości, stał się obszarem wysokiego ryzyka. Lista usług niematerialnych podlegających odpowiedzialności solidarnej powstała na bazie analizy przeprowadzonej przez Krajową Administrację Skarbową, która wykazała, że nieuczciwi przedsiębiorcy stosunkowo często posługują się „pustymi fakturami", których przedmiotem są te konkretne usługi niematerialne.

W związku ze zidentyfikowaną skalą wykorzystywania usług niematerialnych do nieuprawnionego odliczania VAT konieczne było podjęcie działań ograniczających skutki takich nieprawidłowości. Ustawą z dnia 4 września 2026 r. o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług oraz ustawy o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników (Dz. U. poz. 1270) został wprowadzony środek uszczelniający w postaci instytucji odpowiedzialności solidarnej, który zwiększy pobór podatku, a co za tym idzie przyczyni się do ograniczenia deficytu w kolejnych latach.

3. Przedłużenie mechanizmu odwrotnego obciążenia podatkiem VAT w odniesieniu do gazu w systemie gazowym, energii elektrycznej i usług w zakresie przenoszenia uprawnień do emisji gazów cieplarnianych.

Minister Finansów i Gospodarki przedłożył Radzie Ministrów projekt ustawy o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług oraz ustawy o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług oraz niektórych innych ustaw (UD477), który został skierowany do Sejmu RP gdzie kontynuowane są prace legislacyjne.

W projekcie zaproponowano przedłużenie do 30 czerwca 2030 r. funkcjonowania mechanizmu odwrotnego obciążenia podatkiem w odniesieniu do gazu w systemie gazowym, energii elektrycznej i usług w zakresie przenoszenia uprawnień do emisji gazów cieplarnianych. Działanie to jest związane z prowadzonymi równolegle na forum UE pracami nad zmianą w dyrektywie VAT, nakierowaną na przedłużenie możliwości stosowania tego mechanizmu po 31 grudnia 2026 r. i służy ochronie uczciwych uczestników obrotu gospodarczego oraz ma charakter uszczelniający system podatkowy, który będzie oddziaływać na budżet państwa w kolejnych latach.

4. Podwyższenie stawki VAT na tzw. „bezalkoholowe odpowiedniki napojów alkoholowych" oraz tzw. „napoje energetyzujące".

22 października została uchwalona ustawa o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług[1]. Ustawa ta przewiduje podwyższenie stawki VAT do 23 % na zawierające w swoim składzie min. 20 % soku owocowego, warzywnego lub owocowo-warzywnego tzw. „bezalkoholowe odpowiedniki napojów alkoholowych" oraz napoje z dodatkiem kofeiny lub tauryny, czyli tzw. „napoje energetyzujące".

[1] Link: https://www.sejm.gov.pl/Sejm10.nsf/druk.xsp?nr=3135

28 października br. przekazano ustawę do podpisu Prezydenta RP. Ustawa ma wejść w życie od 1 stycznia 2027 r.

Szacuje się, że dochody budżetu państwa z tytułu ww. zmian, w skali 10 lat obowiązywania, wzrosną o blisko 16 mld zł.

Należy podkreślić, że nadrzędnym celem wprowadzonego rozwiązania jest ochrona zdrowia publicznego oraz promocja zdrowego stylu życia. Proponowane zmiany w stawkach podatku VAT polegają na eliminacji dotychczasowych preferencji dla produktów o negatywnym profilu zdrowotnym i społecznym. Rewizja stawek stanowi w tym przypadku jedynie narzędzie do realizacji odpowiedzialnej polityki społecznej państwa, w szczególności w obszarze ochrony dzieci i młodzieży oraz kształtowania właściwych nawyków konsumenckich. Szacowany w Ocenie Skutków Regulacji wzrost wpływów budżetowych z tytułu podwyższenia stawki VAT na ww. towary jest efektem wtórnym, a nie celem samym w sobie.

5. Projekt e-VAT i KeKR

Trwają prace nad projektem ustawy o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług (projekt wpisany do wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów pod numerem UD 473). Projekt ma charakter deregulacyjny, i składa się z dwóch części: w sposób zasadniczy ułatwi ewidencjonowanie sprzedaży detalicznej oraz rozliczenie VAT.

Upowszechnienie digitalizacji ewidencjonowania sprzedaży poprzez zaproponowanie bezpłatnej dla podatników kasy rejestrującej – Krajowej e-Kasy Rejestrującej pozwoli na wymianę dotychczasowych kas rejestrujących starego typu używanych przez podatników, ponadto jako bezpłatne narzędzie chętniej będzie stosowane przez podatników do ewidencjonowania sprzedaży.

Planowane wprowadzenie e-VAT polega na umożliwieniu udostępnienia podatnikom, którzy wyrażą chęć otrzymania takiego wstępnego rozliczenia VAT, wstępnie wypełnionego JPK_VAT z deklaracją, czyli JPK_V7M albo JPK_V7K, przygotowanego na podstawie danych pozostających w posiadaniu KAS. e-VAT pozwoli skrócić czas, jaki podatnicy VAT przeznaczają na wykonywanie obowiązków podatkowych i zmniejszyć ilość obciążeń biurokratycznych. Z perspektywy organów podatkowych integracja danych i procesów w ramach e-VAT może także wspierać poprawę efektywności poboru podatków, zwiększać przejrzystość rozliczeń oraz budować relacje między administracją skarbową a podatnikami oparte na łatwiejszej formie komunikacji.

6. Wykaz Podatników VAT

Kolejnym kluczowym narzędziem w uszczelnianiu systemu podatkowego, wspieraniu uczciwego obrotu gospodarczego jest Wykaz Podatników VAT. Dzięki niemu przedsiębiorcy mogą łatwo i szybko weryfikować swoich kontrahentów i rachunki, minimalizując ryzyko nieuczciwych praktyk.

W październiku br. przeprowadzono modernizację *„Wykazu Podatników VAT”*. Dzięki wprowadzonym ulepszeniom usługa stała się bardziej wydajna i niezawodna, co przyniesie korzyści zarówno administracji skarbowej, jak i podatnikom. Optymalizacja rozwiązań informatycznych pozwoli na sprawniejszą obsługę zapytań, zapewniając wysoką jakość świadczonych usług nawet przy rosnącej liczbie użytkowników.

Modernizacja Wykazu to krok w kierunku jeszcze większej efektywności i niezawodności. Dzięki nowym rozwiązaniom system będzie w stanie obsłużyć rosnącą liczbę zapytań, zachowując wysoką dostępność i szybkość działania.

To z kolei, przełoży się na wygodę i efektywność pracy zarówno administracji skarbowej, jak i podatników.

Dzięki sprawnemu funkcjonowaniu Wykazu Podatników VAT możliwe jest efektywne wypełnianie obowiązków podatkowych, ograniczenie nadużyć i ochrona dochodów budżetu państwa. Modernizacja wzmacnia tę rolę, czyniąc Wykaz jeszcze bardziej skutecznym narzędziem wspierającym bezpieczeństwo finansów publicznych i przyczyniając się do stabilności gospodarki. Jest to inwestycja w przyszłość, która przyniesie korzyści wszystkim uczestnikom systemu podatkowego.

Ministerstwo Finansów sukcesywnie podejmuje działania mające na celu optymalizację i automatyzację działań organów egzekucyjnych w celu zwiększenia efektywności egzekucji.

Od kwietnia 2023 r. umożliwiono zobowiązanym dokonywanie płatności bezgotówkowych za pośrednictwem terminala płatniczego.

Od czerwca 2023 r. funkcjonują automatyczne, okresowe zapytania o rachunek bankowy zobowiązanego w systemie Ognivo, co zapewnia organom egzekucyjnym regularny dostęp do aktualnych danych o rachunkach bankowych zobowiązanych, które następnie wykorzystywane są do przeprowadzenia egzekucji z rachunku bankowego.

W dniu 30 czerwca 2026 r. wdrożono produkcyjnie Portal eLicytacje KAS, a klientom zewnętrznym udostępniono1 lipca 2026 r.

Za pośrednictwem Portalu organy egzekucyjne i likwidacyjne Krajowej Administracji Skarbowej prowadzą elektroniczną sprzedaż ruchomości, praw majątkowych i nieruchomości. Portal eLicytacje KAS jest również miejscem, w którym publikowane są wszystkie ogłoszenia i zawiadomienia podawane przez organy egzekucyjne i likwidacyjne do publicznej wiadomości. Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa publikowane są również ogłoszenia i zawiadomienia, które nie dotyczą sprzedaży prowadzonych za pośrednictwem przedmiotowego portalu (m.in. ogłoszenia o sprzedaży w trybie przetargu ofert, zawiadomienia o wszczęciu procesu opisu i oszacowania nieruchomości, itp.). Wdrożenie Portalu eLicytacje KAS usprawniło egzekucję z ruchomości, praw majątkowych i nieruchomości.

Ponadto, w obszarze spraw wierzycielskich, w ramach sprawowanego nadzoru nad jednostkami Krajowej Administracji Skarbowej podejmowane są działania mające na celu podniesienie skuteczności poboru podatków, w tym podatku VAT. W szczególności monitorowane są zadania podległych jednostek w zakresie szybkiego podejmowania czynności zmierzających do zastosowania środków egzekucyjnych (wystawiania upomnień i tytułów wykonawczych) w sytuacji braku dobrowolnego regulowania należności publicznoprawnych.

Jednocześnie kładziony jest nacisk na stosowanie instytucji związanych z zabezpieczaniem należności podatkowych oraz przenoszeniem na osoby trzecie odpowiedzialności za zobowiązania podatkowe.

Oprócz działań nadzorczych i monitorujących Ministerstwo Finansów podejmuje również działania w zakresie automatyzacji procesów zwiększających skuteczność realizowanych zadań, przykładowo poprzez automatyzację wystawiania upomnień.

W efekcie ww. rozwiązania przyczynią się także do wzrostu dochodów w budżecie.

4. ***Czy resort przeprowadził aktualizację prognoz dochodów i wydatków na ostatni kwartał 2026 r., a jeśli tak, jakie są jej najważniejsze wyniki?***

Ministerstwo Finansów dokonało aktualizacji prognoz dochodów na 2026 roku na etapie tworzenia projektu ustawy budżetowej na 2027 r. Prognoza dochodów i wydatków w 2026 roku zawarta jest w uzasadnieniu do projektu ustawy budżetowej na 2027 rok *(Rozdział II na str. 51 - Przewidywane wykonanie budżetu państwa w 2026 r.)* dostępnego pod adresem:

https://api.sejm.gov.pl/sejm/term10/prints/3150/3150-uzasadnienie.pdf

5. ***Czy Ministerstwo przewiduje konieczność korekty tegorocznego budżetu lub podjęcia dodatkowych działań stabilizujących finanse publiczne, a jeśli tak, to jakich?***

Zmiana ustawy budżetowej poprzez jej nowelizację to szczególne narzędzie zarządzania finansami publicznymi, które jest wykorzystywany przez rząd, gdy pozostałe instrumenty zarządzania budżetem są niewystarczające i brak jest możliwości zrealizowania postanowień ustawy budżetowej.

Biorąc pod uwagę bieżące wykonanie budżetu państwa w ocenie Ministra Finansów i Gospodarki nie zachodzi konieczność przygotowania nowelizacji ustawy budżetowej na 2026 r.

Z wyrazami szacunku

Z upoważnienia Ministra Finansów i Gospodarki

Hanna Majszczyk
podsekretarz stanu

w Ministerstwie Finansów